

OBRTNI VESTNIK

strokovni list za povzdigo in napredek slovenskega obrtništva.

»Obrtni Vestnik«
izhaja
mesečno dvakrat, in sicer:
vsakega 1. in 15. v mesecu
ter stane celoletno . . . K 24
polletno . . . 12
posamezna številka . . . 1

Oficijelno glasilo „Dež. zveze kranjskih obrtnih zadrug v Ljubljani“
in „Zveze južnoštajerskih obrtnih zadrug“ s sedežem v Laškem trgu
in slovenskih obrtnih društev.

Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.
Ponatis dovoljen le z navedbo vira.

Cene inseratom:
Pri 1× objavi $\frac{1}{4}$ str. K 600
» » » $\frac{1}{2}$ » » 360
» » » $\frac{3}{4}$ » » 200
» » » $\frac{1}{2}$ » » 120
Pri večkratni objavi primeren popust.

Uredništvo in upravnništvo:
Ljubljana, Dunajska cesta 20

III. letnik.

V Ljubljani, 1. decembra 1920.

Štev. 21. in 22.

Dr. Viktor Murnik:

O organizaciji in delokrogu trgovskih in obrtniških zbornic.

(Govoril ob otvoritvi zborničnih uradnih dni v Mariboru
dne 20. oktobra 1920.)

Trgovska in obrtniška zbornice v Ljubljani se je rade volje odločila, ustreči želji, da se v Mariboru prirejajo periodični zbornični uradni dnevi. Ko sedaj pričenjamo z njimi, izrekam nado, da bodo v polni meri dosegli svoj namen, dajati vzajemno popolno informacijo, to je na eni strani dajati tukajšnjim interesentom informacije v vseh zadevah, ki spadajo v zbornični delokrog, ter v konkretnih primerih, kolikor mogoče, takoj ustrezati njih potrebam, na drugi strani pa zbornici sami v osebnem stiku z živo besedo podajati informacije o tukajšnjih gospodarskih razmerah ter o željah in potrebah tukajšnjih trgovcev, industrijalcev in obrtnikov.

Za uvod zborničnih uradnih dni v Mariboru, mislim, da ni neprimerno, na kratko izpregovoriti o postanku, organizaciji, namenu in nalogah trgovskih in obrtniških zbornic.

O postanku zbornic.

Misel osnove trgovskih zbornic je nastala na Francoskem. Tam se je najprvo začelo pojavljati krepkejšo poseganje države v gospodarsko življenje. Naravna posledica temu je bila potreba vsestranske in dobre informacije države in njenih organov, na drugi strani pa težnja udeleženih krogov, da se to poseganje in državno podpiranje gospodarskega razvoja ne vrši, ne da bi se za mnenje ali nasvet vprašali udeleženci sami in se mogli izjaviti o nameranih ukrepih, ker bi se sicer utegnulo zgoditi, da bi kakšna taka ukrenitev, četudi dobro mišljena, bila brezpomembna ali imela morda celo škodljive posledice. In tako je živa želja interesentov in pa živa potreba državne uprave same rodila institucijo zbornic. Prva se je ustanovila v Marseillu leta 1650 na podlagi komisije trgovcev, ki jo je za trgovske zadeve ustanovil mestni svet že leta 1599. Po njenem zgledu so se izza leta 1700 ustanovile zbornice tudi v drugih važnih trgovskih mestih Francije.

Ko je sredi prejšnjega stoletja v bivši Avstro-Ogrski državna uprava zavzela modernejšo smer in se začela intenzivneje pečati z gospodarsko blaginjo

svojih državljanov, so enaki vzroki, enake težnje in potrebe, kakor na Francoskem, tudi tu privedle k osnovi trgovskih in obrtniških zbornic. Osnovo je odredil najprvo ministrski razpis z dne 15. dec. 1848, drž. zak. št. 27 1849. Ustanovila pa se je samo zbornica na Dunaju. Šelo na podlagi zakona z dne 18. marca 1850, zak. št. 122, so se ustanovile druge, med njimi tudi trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko v Ljubljani, ki je imela svojo prvo, ustanovno sejo dne 12. januarja 1851. Državnopravne spremembe po letu 1866 so povzročile reorganizacijo zbornic, ki se je izvršila z zakonom z dne 29. junija 1868, drž. zak. št. 85. Po razsutju avstrijsko-ogrske monarhije je do nadaljnjega zakonite ureditve v naši državi ta zakon ostal v veljavi v Sloveniji, obenem z zakonom z dne 30. junija 1901, drž. zak. št. 103, ki zakon iz leta 1868 preminja v § 7., zadevajočim aktivno in pasivno volilno pravico.

Značaj in sestava zbornic po zakonu bivše Avstrije.

Po tem zakonu so trgovske in obrtniške zbornice javnopravne in obvezne naprave, obvezne v tem zmislu, da mora zanje prispevati vsak trgovec, industrijalec in obrtnik, ki plačuje določeni znesek pridobinskega davka. Na drugi strani pa ti trgovci, industrijalci in obrtniki prosto volijo te korporacije ter se njih stroški pokrivajo izključno iz lastnih dohodkov in prispevkov volilcev. Zbornice so potemtakem glede svoje sestave in glede svojih financ samostojne in neodvisne. Vladna pravica nadzorstva se omejuje na pravico potrditve predsednika in podpredsednika ter na kontrolo vsakoletnega proračuna in računskega zaključka.

Zbornico sestavljajo izvoljeni zbornični člani, ki volijo izmed sebe vsako leto predsednika, podpredsednika in provizornega predsednika. Predsednik — če je zadržan, podpredsednik in, če je tudi ta zadržan, provizorni predsednik — je zakoniti zastopnik zbornice, odgovoren za izpolnjevanje zakonitih predpisov in poslovnega reda in za izvršitev zborničnih sklepov in odredb. Ako misli, da ne more prevzeti odgovornosti za izvršitev kakšnega zborničnega sklepa, ga sme sistirati, pa mora predmet predložiti trgovinskemu ministru. Svoje posle obravnava zbornica v plenarnih sejah in v sejah raznih odsekov, ki jih postavi za posamezne dele svoje delavnosti. Trgovinski minister imenuje komisarja, ki ima pravico, udeležiti se zborničnih plenarnih sej in v njih govoriti, pa nima

glasovalne pravice. Za knceptno, pisarniško in blagajniko delo ima zbornica pisarno s tajnikom na čelu, ki ima pravico soprodpisa s predsednikom ali njegovim namestnikom.

Kako je z volitvami sestaviti trgovske in obrtniške zbornice, določajo v okvirju zakona izdani volilni redi, ki so se v teku časa, premenjenim razmeram primerno, večkrat spremenili. Za našo zbornico je še v veljavi volilni red, potrjen z razpisom trgovskega ministrstva z dne 12. oktobra 1905, št. 49 294. Ne glede na to, da se je zbornični krajevni delokrog ob osnovi naše države razširil na vso Slovenijo (z naredbo poverjenišva za trgovino in industrijo z dne 16. novembra 1918, št. 108 v 10. št. Uradnega lista in z naredbo celokupne vlade z dne 14. novembra 1918, št. 111 v 11. št. Uradnega lista) ter odredila izpopolnitev števila zborničnih članov od 24 na 48 (z naredbo celokupne deželne vlade z dne 29. jan. 1919, št. 330 v XLV. št. Uradnega lista), ampak tudi glede na druge, sedaj predrugačene razmere, je volilni red, kakor tudi zakon sam, potreben premembe. Vprašanje premembe volilnega reda je gotovo jako važno, vendar bi predaleč vedlo spuščati se v njega razmotrivanje. Naj navedem na kratko tu le sestavo zbornice po sedanjem volilnem redu.

Zbornica v Ljubljani obstoji po tem volilnem redu iz 24 pravih članov, ki so razdeljeni na dva odseka in sicer na trgovinski odsek z 10 člani in na obrtni odsek, h kateremu pripadajo tudi radarstvene zadeve s 14 člani. Trgovinski odsek ima tri volilne kategorije: prva obstoji iz trgovcev, ki plačujejo najmanj 350 K pridobnine na leto in voli 2 člana v zbornico; druga obsega trgovce s 30 do 350 K pridobnine in voli 4 člane; tretja obsega ostale trgovce, ki plačujejo najmanj po 5 K pridobnine in voli 4 člane. Obrtni odsek ima 4 volilne kategorije: prva obstoja iz obrtnikov (z njimi razume zakon tudi industrijalce) z najmanj 450 K pridobnine in voli 2 člana; druga: 30 do 450 K pridobnine in voli 5 članov; tretja: 5 do 30 K pridobnine in voli 5 članov; četrta obsega rudniške podjetnike, ki od rudarenja plačujejo vsako leto vsaj 5 K pridobnine in voli 2 člana.

Ob raztegnitvi zborničnega krajevnega delokroga na vso Slovenijo je, kakor rečeno, vlada odredila pomnožitev števila članov na 48. Kako naj se provizorno izvrši dopolnitev najprej iz Štajerske, o tem je deželna vlada že decembra meseca lani izdelala predlog. Te dni smo čuli, da je ministrstvo predlog pred kratkim odobrilo, zbornica pa doslej o tem še ni dobila obvestila. Vsekako pa ne more in ne sme več dolgo trajati dotlej, da pridejo tudi delegati iz Štajerske v zbornico. Ni to samo v interesu Štajerske, temveč Slovenije sploh, zlasti ker zbornica radi nezadostnega čtevila članov ne more imeti plenarnih sej.

Posebne trgovske in posebne obrtne zbornice?

Po sedanjem zakonu so zastopani v zbornici kakor trgovci, tako industrijalci in obrtniki. Že v bivši Avstriji pa se je tedaj pa tedaj sprožilo vprašanje, ali bi ne kazalo ločiti zbornice v posebne trgovske in industrijalne zbornice in v posebne obrtne zbornice (za malo obrt). Toda vedno so prišli do zaključka, da to ne bi bilo koristno. Poglavitno bi to zategadelj ne bilo koristno, ker bi zlasti maloobratna zbornica ne mogla razpolagati z zadostnimi sredstvi, in pa zato ne, ker so zbornice vrhunec trgovske, industrijalne in obrtne organizacije, kjer treba, da so zastopani vsi

skupaj, trgovci, industrijalci in obrtniki. Seveda so interesi trgovine, industrije in obrta sedaj v tem, sedaj v onem različni. Ali v jako številnih in važnih ozirih go interesi veudarle vsem skupni, n. pr. glede železnic, pošte, brzjava, telefona; glede trgovskega in obrtnega šolstva; glede davkov, socialne politike itd. Pomisli je dalje, da so si interesi tudi raznih trgovskih strok tupatam med seboj različni, da so tudi interesi raznih obrtnih strok med seboj in prav tako raznih industrijalnih strok med seboj zdajpazdaj nasprotni. Ako bi ta argument veljal, bi potemtakem vsaka stroka morala imeti svojo zbornico in jo pravzaprav že ima, samo da se te zbornice pri obrtnikih imenujejo obrtne zadruge za eno ali več strok skupaj, ki so združene potem v zveze; pri trgovcih trgovske zadruge ali gremiji (pri nas sicer še ne diferencirani po strokah, pač pa v velikih trgovskih središčih), ki so pri nas tudi že osnovall zvezo; pri industrijalcih pa proste združbe, zveze industrijalcev z odseki za posamezne stroke ali poleg splošne zveze še posebno samostojne zveze za to in ono stroko.

Ne glede na to, da je zastopstvo po strokah stvar specijelnih in nižjih organizacij, pa je treba mesta, kjer se vsem skupni interesi morejo zastopati z večjo močjo. To večjo moč daje prav združitev zastopstva vse trgovine, industrije in obrta. Na drugi strani pa je takega skupnega mesta treba baš zato, da se različni nasprotujoči si interesi izravnavajo na nekakšno srednjo črto in se na podlagi doseženega sporazuma stopi pred vlado z izjavo, za katero stoje vsi, kar izjavi zopet daje večjo veljavo. Taki sporazumi, dostikrat kompromisi, se morejo izvršiti po interesnih samih le, če imajo mesto. Kje so zastopani vsi, in taka mesta so, kot najvišja organizacija trgovine, industrije in obrta, trgovske in obrtniške zbornice, pri čemer je obrtnišvo razumeti v širšem pomenu, obsegajočem rokodelski obrt in industrijo (v Avstriji se po novem zakonu z dne 25. februarja 1920 zbornice imenujejo sedaj »zbornice za trgovino, obrt in industrijo«.) Ločitev zbornic v dve zbornici ali celo v tri, v posebno trgovsko, posebno obrtno in posebno industrijsko zbornico bi pomenilo, da omenjeno izenačevanje različnih interesov prepuščamo državni upravi sami; izjave posameznih posebnih zbornic bi imele manjšo moč, izravnavanje in odločitev bi bila docela v rokah državne uprave. Mislim, da si tega ne morejo želeli niti interesenti, niti državna uprava sama. Državna uprava bi imela potem, če naj bi bila vestna in temeljita v svojih odločbah, mnogo težje delo in bi morala sama skušati doseči med interesenti sporazum, za kar bi zopet potrebovala poseben aparat kot nadomestek za skupno zbornico, samo da bi bil ta aparat čisto v njenih rokah in bi interesenti glede njegovega vodstva ne imeli nobenega ali pa le malo vpliva.

Zbornični delokrog.

Trgovske in obrtniške zbornice so torej po svoji sestavi zastopstvo celokupne trgovine, industrije in obrta. Zategadelj so jako važne kot informatorke in sodelovalke pri ukrepih državne uprave, zadevajajočih gospodarsko življenje. Njih delokrog je izredno obsežen, njih naloge jako raznovrstne in mnogostranske, kakor je raznovrstno in mnogostransko gospodarsko življenje. Ni ga skoro pravnega in upravnega poprišča, ki bi ne imelo kakšne zveze s trgovskim, obrtnim in industrijalnim gospodarskim življenjem. Ker pa so zbornične naloge tako raznovrstne, ni da

bi jih mogel naštevati v vseh njih konkretnih podrobnostih. Označim naj jih v obče le v splošnem in pri tem sledim zakonu, ki zbornicam določuje delokrog.

Kot informatorkam in sodelovalkam pri ukrepih držav, posegajočih v gospodarsko življenje, zakon zbornicam predvsem daje važno pravico, da o vseh načrtih zakonov, ki se tičejo trgovskih in obrtnih interesov, podajajo svoje mnenje, še predno vlada te načrte predloži zakonodajnemu zastopstvu. Žal, da se to dandanes vkljub v zakonu zajamčeni pravici, ne vrši v vseh in to često jako važnih primerih ne; vlada nas postavlja le prečesto pred izvršena dejstva in izjave se podajajo šele naknadno in trud je velik, da se vsaj kolikor toliko omilijo kvarne posledice, ki jih imajo često zakoni in odredbe, izdane brez zaslišanja zastopstva interesentov.

Enako pravico izjave imajo zbornice pri ustanovitvi javnih zavodov, ki jim je namen pospeševati trgovino in obrt, kakor tudi pri bistvenih spremembah njih organizacije.

Tudi mnoge druge postave predpisujejo za razne primere zaslišanje zbornice; zlasti številne primere določuje obrtni red.

Nadalje določuje zbornični zakon, da se imajo zbornice posvetovati o željah in predlogih o vseh trgovskih in obrtnih zadevah ter svoje opazke in predloge o potrebah trgovine in obrta, kakor tudi o stanju prometnih sredstev na zahtevo ministrstev ali deželnih oblasti, pa tudi iz svoje inicijative naznanjati oblastim; dalje se na zahtevo vlade in o predmetih, ki jih vlada določno označi, skupno posvetovati z eno ali več drugih zbornic.

Kot posebne naloge in pravice navaja zakon med drugim: vodstvo registrov vseh zborničnih volilcev, vodstvo izkazov o protokoliranih tvrdkah in o vseh drugih obrtnih, trgovskih in prometnih podjetjih, o denarnih in kreditnih zavodih; zbornice imajo dalje poseben urad za registriranje znamk in vzorcev, izdajajo izpričevala o obstoju trgovinskih običajev, morejo biti razsodišča v sporih o trgovskih in obrtnih zadevah, podajajo poročila o stanju trgovine, obrta, prometa, statistična poročila itd.

Zbornice so dalje po številnih zakonih in statutih poklicane, da po svojih zastopnikih sodelujejo v raznih svetih, komisijah itd., katerih naloge se dotikajo interesov trgovine, obrta ali industrije.

Da morejo zbornice vršiti svojo nalogo, so vse oblasti njihovega okrožja, vsi gremiji in zadruge, obrtna, industrijska, trgovska in prometna podjetja, zavarovalne družbe, hranilnice in posojilnice, kakor tudi posamezni obrtniki, trgovci in industrijalci po zakonu obvezani, zbornicam na njih zahtevo dati potrebna pojasnila in podatke ter jih sploh podpirati v njih delovanju.

Dasi v zakonu ni izrecno navedena, vendar daje zbornicam veliko dela informacija posameznih interesentov in intervencijska služba. To delo se vedno bolj množi in je zlasti važno dandanes, ko razmere niso normalne in se tudi vse šele ureja v mladi naši državi. Informacijska služba more biti tem popolnejša, čim večja je zbornica in s čim večjimi sredstvi razpolaga in zato s čim večjim pisarniškim aparatom in uradniškim personalom, ki mu je ob razdelitvi dela dana možnost se specializirati. Kot primer, kaj zmorejo velike zbornice, naj navedem dunajsko, ki je l. 1905 ustanovila specialen eksportni oddelek in takoj prvo leto samo njemu mogla dati toliko uradnikov in po-

možnih moči, kolikor jih ima danes naša zbornica sploh vseh. Naj pri tej priliki omenim, — dasi vem, da mi tu, kjer stremite za krajevno delitvijo naše zbornice v dve, za to ne boste zahvalni, — da gre v Nemčiji, kjer so industrija, trgovina in obrt brez primere bolj razviti, nego pri nas, stremljenje baš v nasprotno smer, prav zategadelj, ker morejo le velike zbornice imeti zadostna sredstva za čim popolnejši in specializiranejši aparat ter imajo vsled zastopstva gospodarsko večjega okrožja večjo veljavo; tako sta se že l. 1917 združili v eno zbornico zbornici v Eberfeldu in Barmenu in leta 1919 zbornici v Duisburgu in Weselu.

Kakor vse druge naloge, tako se more, kakor rečeno, tudi informacijska in intervencijska služba tem obsežnejša in uspešnejša vršiti, čim večja je zbornica. Tudi v velikih zbornicah pa mora seve ta služba imeti svoje meje. Ni možno, da bi zbornice mogle dajati o vsem mogočem informacije in nasvete, zlasti pa se odteguje zborničnemu delokrogu to v zasebnopravnih zadevah, še posebno pa v spornih, kjer sta dve stranki, ki sta obe interesentinji zbornice. Istotako ni mogoče intervenirati za posamezne stranke v vsakem primeru, saj bi se sicer zbornični aparat moral postoterti, temveč v obče je intervencija mogoča le v primerih, kjer gre za vprašanja splošnejšega pomena. Upam, da tega gospodje ne boste umeli tako, kakor da bi si hoteli delo olajšati, saj na prošnjo interveniramo v vsem, kar je le količkaj splošnejšega pomena in kjer ni zadeva čisto zasebnopravnega značaja.

Čas hiti, ni mogoče se spuščati še v kakšne podrobnosti. Upam pa, da sem podal zadostni splošni pregled o organizaciji in nalogah zborničnih.

Hrvaški obrtniški dan dne 12. decembra 1920.

Osrednji upravni odbor hrvaških obrtnih zadrug je v seji dne 14. novembra t. l. sklenil, da se dan 12. t. m. proglašajo za takozvani obrtniški dan. Pred vojno je bil vsako leto za obrtniški dan določen navadno 8. december. Ali letos, ko imamo že itak toliko praznikov, se je odbor odločil za nedeljo 12. decembra.

Glavni namen te institucije je, da imajo na ta dan vse zvezne organizacije sestanke članov in da na teh sestankih razpravljajo o najvažnejših obrtniških vprašanjih. Ta vprašanja so lahko splošnega obrtnega značaja, so pa lahko tudi samo lokalna. Baš v današnji dobi, pri ustvarjanju naše mlade države, je toliko problemov in stvari, ki se je treba o njih stvarno posvetovati. Obrtniki morajo imeti točen račun o vsem, kar se okrog njih dogaja, ako hočejo, da bodo jutri zavzeli v državi mesto, ki njihovemu stanu pristoji. Ravnotako važno pa je dvigovanje stanovske zavesti članov, vzbujanje ponosa in graditev organizacije do skrajne možnosti. Kajti samo organizacija, v kateri veje duh bratovske ljubezni, solidarnosti in medsebojnega zaupanja, je glavni predpogoj za uspešni napredek in preporek obrta; to so sredstva v boju za varstvo obstanka in osiguranje doseženih ciljev.

Eno glavnih vprašanj je preosnova obrt. zakona. Ne bo prišlo mnogo časa, in zakonodajna oblast bo morala urediti to vprašanje. Hrvatski Savez stoji na stališču, da je treba priboriti čisti obrtniški zakon. Pri tem je vseeno, ako bodo določbe takega zakona

obsežene v splošnem obrtnem zakonu, ali ako bode obrtni zakon, kolikor se obrtnikov tiče, posebej urejen. Glavna stvar je; da bo obrt kot tak priznan in da bodo obrtniške zadeve urejene ločeno od drugih obrtov, ki po svoji naravi niso strogo produktivni, ampak so lahko svobodni ali vezani samo na koncesijo. Savezu je na tem ležeče, da je obrt v vsakem oziru zavarovan kot poklic, za izvrševanje katerega je treba posebne sposobnosti in stalne strokovne naobrazbe. Savezu je dalje na tem, da se posebno začetnike in one obrtnike, katerih obrt se giblje v majhnem okviru, zavaruje pred izkoriščanjem raznih špekulantov, ki se poprimajo obrtov, in pa da dobe državne podpore in druge ugodnosti, da se bodo vsaj deloma lahko kosali z gospodarsko močnimi obrtnimi podjetji.

Drugo važno vprašanje se tiče olajšav pri nabavi materiala in polfabrikatov, kot tudi nabave orodja in pomožnih strojev, medtem ko bi se na drugi strani moral urediti uvoz obrtniških izdelkov iz inozemstva.

Ako bo naša mlada država pravilno prijelala ta vprašanja, bo njih rešitev brez večjih zaprek brzo izvedena. Država mora stati na stališču, da že radi svoje trgovinske bilance zaščiti domačo produkcijo ter da jo v vsakem oziru dvigne. Zato bi bilo treba oprostiti carine ves material, polfabrikate, orodje, in stroje, v kolikor to blago uvažajo obrtniki ali obrtne organizacije, pod pogojem seveda, da teh predmetov ni dobiti v Jugoslaviji. Za kritje državnih potreb ne smejo biti dohodki iz carinskih vplačil glavni vir. Taka carinska politika spada v srednji vek, ali jo morejo izvajati samo zelo zaostale države, ki sploh nimajo razumevanja za domačo produkcijo in ekonomsko okrepitev domačih producentov. Ravnotako bi morala država paziti na to, da se omeji uvoz izgotovljenega inozemskega blaga obrtniškega značaja. Le pri taki carinski politiki in pri taki zaščiti obrtnikov more država s polno pravico potom davkov urediti svoje finance in najti sredstva za ureditev državnih potreb.

Treba je imeti pred očmi predvsem, da bo Jugoslavija kljub svojemu naravnemu bogastvu na zemlji in pod zemljo morala živeti revno življenje, ako vsi merodajni faktorji čimpreje ne začno z resnimi gospodarskimi preosnovami, ki jih je treba smatrati za veliko enoto. Kajti le preveč nas bodo izrabljali naši mejaši, bogati Italijani, Nemci in Francozje. V tem primeru bi bila Jugoslavija sicer svobodna, ali istočasno bi se zgodilo, da bi bila suženj tujega kapitala.

Treba je namreč samo opazovati, kako se ta tuji kapital polagoma vriva v Jugoslavijo. Obrtniški stan ni proti temu, v kolikor gre kapital za tem, da izkorišča naše naravne dobrine, za katere nimamo dovolj domačega kapitala. Ali ta kapital sili v Jugoslavijo s pomočjo naših velebank, ki mu gredo na roko. To merodajno upliva tudi na naše kreditne razmere, pri čemur silno trpi naš mali človek.

Vidimo že danes, kako potreben je obrtnikom poceni kredit, a nikjer ne najdeš ne srca, ne razumevanja za ta kredit. Obrtnik že kupuje material na kredit, in ta neprilika bo zavzela vedno večji obseg. Ali vedo merodajni činitelji, kam to vodi? Hrvaški obrt je že pred vojsko dovolj krvavel vsled pomanjkanja kredita in izkoriščanja od strani raznih pijavk, in vendar sedaj v svobodni državi ne bo plaval v istih kalnih vodah! In to niso samo neprilike za producenta, ampak tudi za konzumenta. Kajti ako propade domači obrt, si bo tudi konsument moral

nabavljati svoje potrebščine na Dunaju in v drugih industrijskih centrih inozemstva.

Treba je na hrvaškem obrtniškem dnevu nadalje energično povdariti stališče obrtnega stanu glede delavnih razmer. Tu je treba, da načelno izvojujemo brezpogojno spoštovanje svobode dela. Delo, o katerem pravijo, da je vir vsega bogastva, da na njem sloni moč države in družbe, naj se zatorej spoštuje in naj bo svobodno za vsakega človeka, ki hoče delati in si na pošten način zaslužiti sredstva za svoj obstoj.

Naša država se je takoj v početku svojega mladega življenja odstranila od tega fundamentalnega načela, ko je hotela z eno potezo delavni čas zmanjšati na osem ur dnevno. Naša država je v tej dobi, sredi neznosnih porodnih bolečin, hotela biti naprednejša kot druge v resnici napredne, stare in urejene države. Kakšna zmeta! Preprečevati delo v dobi, ko je delo tako nujno potrebno. Ne dovoliti, da se produkcija zviša, in da se temu primerno regulirajo cene na domačem trgu. Na ta način se samo podpira uvoz inozemskega blaga in se uničuje domači element, kar je vendar zmeta največje dalekosežnosti, ako že nocoj tega postopanja imenovati s še bolj karakterističnim imenom. Boj hrvaškega obrtništva mora iti potemtakem za tem, da se za vse obrte prizna deveturni delavni čas.

To so v glavnem vprašanja, ki jih bo treba, obravnavati na sestankih, ki so bodo vršili na hrvaški obrtniški dan.

Pričujoči članek smo v splošnem povzeli po »Obrtničkemu Vestniku«. Slovensko obrtništvo iskreno pozdravlja hrvaški obrtniški dan ter želi obrtnim shodom dne 12. t. m. najlepši uspeh. Naj bi pričujoča izvajanja prišla na vseh shodnih do jasnega izraza, da bo tudi vlada občutila moč in energijo organiziranega obrtništva!

Socialno zavarovanje v mali obrti.

Vsi naši dosedanji socialno zavarovalni zakoni se malo ali skoro prav nič ne ozirajo na porabnost v mali obrti in zahtevajo od malega, skromnega obrtnika isto kakor od moderno urejene tovarne s tisoči in tisoči dobro izvežbanih uradnikov.

Socialni zakoni morajo biti praktični za oba, za delodajalca in za delavca. Okorni birokratizem je ravno v socialnem zavarovanju najnevarnejši in je zmožen otežkočiti ali pa sploh onemogočiti praktično stran socialno-zavarovalnega zakona: dati delavcu, zavarovancu v pravem času to, kar v zavarovalnem slučaju potrebuje. Dejstvu, da v mali obrti vladajo čisto posebne razmere, ki se bistveno razlikujejo po svoji gospodarski strani od onih v velikih podjetjih, je treba posvetiti pri praktičnem proizvajanju zakonov posebno pažnjo. Obrtnik, ki je gospodarsko prisiljen, da dela sam s pomočjo svojega pomočnika od jutra do noči, ne sme biti tarča za strele iz puščice birokratičnih, nepraktičnih socialno-zavarovalnih novincev. Žrtev okolnosti in neizvežbanosti nosilcev zavarovanja ne sme biti mali obrtnik, da bi on moral podpirati breziniciativno komodnost zavarovalnih institutov. Stari, podedovani birokratizem iz avstrijskih uradov mora brezpogojno izginiti, ako hočejo zavarovalni zavodi postati opora in zatočišče v najtežjih trenutkih življenja.

Naša državno-gospodarska in naša specialna narodna potreba je, da z vsemi mogočimi sredstvi podpiramo razvoj in razmah domače obrti. Krepko razvita in gospodarsko silna obrt v svobodni domovini bo silna opora obrtniškem življu v oropanih deželah. Socialna zakonodaja ne sme v nesorazmerno jednaki sili obremenjevati male obrti in velike industrije. Velika industrija prenese veliko lažje vsa sedanja in bodoča bremena socialnega zavarovanja, kakor pa skromni kovač, mlinar ali žagar. Naloga bodoče konstituante je, da s trezno preiščeni določili v socialno-zavarovalnih zakonih dvigne iniciativo in razvoj obrti. Razna dosedaj veljavna določila, ki predpisujejo obrtniku velike dolžnosti, kakor predlaganje raznih seznamov o delavčevem letnem zaslužku, popisovanje obrtnih strojnih naprav, morajo izginiti in na njih mesto morajo stopiti za obrtnika praktična določila, ki ne zahtevajo od priprostega obrtnika iste inteligence in peresne in pisarniške izvežbanosti, kakor od velikega fabrikanta. Dosedanje brezobzirno, skropulozno natančno iztirjavanje zavarovalnih prispevkov od malega obrtnika se mora odmakniti pravičnejšim predpisom. Kontrola delavnih razmer in tehničnih naprav je v mali obrti veliko lažja, kakor pa v veliki, moderno urejeni tovarni, zlasti, ako sede v socialno-zavarovalnih zavodih nastavljeni, ki nimajo tehnične naobrazbe in je psihologično utemeljeno, da strogo in natančno kontrolo omeje le na malo obrt, ker jih veliko podjetje z raznimi tajnimi in previdnimi manipulacijami neusmiljeno »potegne za nos« in z mirno vestjo utaji nebroj dejstev, ki so merodajni za višino zavarovalnih premij in zavarovalne dajatve delavcu. Skromni in pošteni mali obrtnik pri svojih primitivnih razmerah ne more ničesar utajiti in mora na korist velike industrije plačati do zadnjega vinarja natančno. Praktično delovanje nosilcev socialnega zavarovanja mora preokreniti smer svojega delovanja, glavno kar se tiče kontrole plačevanja zavarovalnih prispevkov, na ono mesto, kjer so mahinacije in goljufije večje in kjer je finančni efekt višji. Šikaniranje malega obrtnika mora prestat, socialno zavarovanje mora od šušmarjenja preiti v velikopoteznost. Zato moramo odločno zahtevati, da se plačevanje zavarovalnih prispevkov, zlasti za nezgodno zavarovanje, za malo obrt pavšalira in da pavšal plača država. V tem trenutku dvignemo gospodarsko iniciativo in podletnost malega obrtnika, ki je dosedaj velikokrat opustil nabavo ali izpopolnitev strojev. S to preureditvijo omogočimo tudi malemu človeku gospodarsko možnost, da se bo v veliko večji meri posluževal fakultativne pravice zavarovati tudi sebe samega. Ta sama točka, da plača zavarovalni pavšal male obrti država sama, bi imela nebroj dobrih posledic tudi za delavce. Do sedaj se je branil mali obrtnik sprejeti delavce in razširiti svoj obrat veliko iz strahu, da bo moral zanje plačevati zavarovalnino. Brezposelnost je rastla. Ako pa je delavce, pomočnike sprejel, je iz neznanja podrobnih določil zavarovalnih zakonov opuščal priglasičev, opuščal naznaniti nezgode itd. Kontrolni aparat nosilcev socialnega zavarovanja je moral biti večji in nadležnejši. Finančnega efekta pa še ni dosegel. V bivši monarhiji so bile zavarovalne premije za nezgodno zavarovanje v poljedelskih obratih pavšalirane in pavšale so plačevale dežele. Na ta način uvedba nezgodnega zavarovanja ni ovirala industrializacije poljedelstva, razvoju poljedelstva niso bile stavljene ovire. Ali za malo obrt niso merodajni isti razlogi?

Razno.

K poglavju okrajnih bolniških blagajn. Veliko se je že pisalo in kritiziralo čez neznosne razmere v okrajni bolniški blagajni, katero imajo že dve leti socialni demokrati v rokah. Že dve leti gospodarijo s to inštitucijo, a nihče ne ve, koliko imajo dohodkov in koliko izdatkov. Mojstri kakor delavci imajo samo dolžnosti, a govoriti ima edino za to postavljeni diktator v Ljubljani Kocmur. Isti nastavlja za uradnike v blagajni izrečno socialistične agitatorje, ne oziraje se, ali so tudi za vodstvo iste zmožni in delavoljni! Kajti v vseh celjskih bolniških blagajn so bili prej 3—4 uradniki, a sedaj jih potrebujejo kar še enkrat toliko. Kako ti ljudje postopajo s člani, naj dokaže sledeče: Oboleli delavec moral je na odredbo zdravnika se peljati v Ljubljano k operaciji; dobil je povrnjeno vožnjo tja, a nazaj ne, češ da to ne stoji izrečno v pravilniku. Torej nazaj mora iti bolan delavec, če nima denarja, peš. Drugi slučaj: Neka delavka je obotela in zdravil jo je blagajniški zdravnik. Potrebna je bila operacija in dal je potrdilo z natančnim podpisom, da se ji da nakaznica za bolnico. Iz prijaznosti in človekoljubnosti šla je žena drugega delavca v bolniško blagajno po nakaznico. Toda, če bi kdo mislil, da najde tam tudi človekoljubnost, bi se motil! Zavrnilo so jo, češ da ni potrdilo pravilno. Srdita pošče znanega uradnika, ki jo je rešil iz zadrege, da ji ni bilo treba iti še enkrat k zdravniku. Marsikaj bi se še dalo navesti, toda dosti za enkrat. Eno pa je gotovo, da ne bomo poprej mirovali, ampak toliko časa pritiskati na merodajne kroge, da bomo dobili zopet odbor in red v tej instituciji.

Prikrojevalni tečaj za invalidne čevljarje [in krojače. Urad za pospeševanje obrti naznanja, da se je pričel prikrojevalni tečaj za invalidne krojače in čevljarje v ponedeljak dne 29. novembra in sicer v prostorih kr. drž. obrtne šole. Trajal bo do 8 tednov.

Betonsko železo. Urad za pospeševanje obrti ima v zalogi nekaj vagonov betonskega železa po nizkih cenah. Interesenti obrtniki naj se obrnejo direktno na omenjeni urad, Dunajska cesta št. 22.

Nova iznajdba. V uradu za pospeševanje obrti kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani je raznoševalni stroj, sistem E. k. Turk, ki res hitro in zelo lepo raznošuje vsakovrstne spise in tudi rizbe. Podjetniki, osobito mizarjskih in strojnih delavnic, ki bi hoteli izdelovati in razpačavati ta stroj, se uljudno vabijo, da se čimpreje zglasijo v Uradu za pospeševanje obrti na Dunajski cesti št. 22, kjer sprejemajo potrebne informacije.

Velik požar po iastni krivdi vničil je dne 31. oktobra 1920 posestniku kmetu Ulčarju na Duplici pri Kamniku ob 8. uri zjutraj ko je bil posestnik pri maši vse imetje. Nenadoma je izbruhnil ogenj pri dimniku, kjer so se saje vžgale in vpepelil je vso hišo in gospodarsko poslopje. Škode je bilo do 80.000 kron, zavarovalnina znaša pa le 1.000 K. Dimnikar ga je večkrat opominjal naj pusti ometati, da se mu bo sicer vžgalo ali svojeglavec ni pustil ometati, češ, vsaj še smodišnica tega ne stori. Opozarja se s tem okrajno glavarstvo, naj vendar ukaže posestnikom da puste ometati, ker neizogibno nastalo bode še veliko takih nesreč, ker kmetje sploh ne puste ometati. Svoje glavnost kaznuje se sicer sama, vendar trpe na tem tudi drugi ljudje. Zato je skrajni čas,

da se obrtna oblast posluži svojih pravic ter napravi tudi v smodnišnici red, ker ogroža neumevno omalovaževanje požarno-poliejskih predpisov od strani povoljnika celo okolico.

Obrtniški strelski krožek »Sloga« ima strelske večere vsak torek ob 20. (8) uri zvečer v salonu gostilne g. Valentin Mraka, pri »Rimljanu« na Rimski cesti v Ljubljani. Do sedaj se je zglasilo 40 strelk in strelcev ter se novi z veseljem sprejemajo ter so gostje dobro došli. Par kratkih uric razvedrila v krogu pripadnikov obrti bode vendar dovoljeno od napornega tedenskega dela izmučenemu trpinu-mojstru.

Obrtniški večeri se vrše po sklepu zveznega načelstva vsak prvi pondeljek v mesecu. Zaradi praznika vseh svetnikov vršil se je večer drugi pondeljek 8. novembra 1920 v salonu restavracije gospoda Valentina Mraka na Rimski cesti v Ljubljani. Zbralo se je veliko število obrtnikov vseh strok ter se razpravljajo mnogo o vseh za napredek in obstoj obrtništvu važnih točkah. V glavnem se je povdarjalo, da naj na zveznih obrtniških sestankih popolnoma izostaja vsako strankarstvo, kajti le v složnem nastopu obrtnikov je upanje za zboljšanje neznosnih današnjih razmer. Na vseh koncih in krajih pritiska davčni vijak malega obrtnika, komunistični duh preveva delavske sloje, ki imajo največjo oporo v poverjeništvu za socialno skrbstvo, a skrben obrtnik je brezpraven ter se kruto bori za eksistenčni minimum sebi in svoji družini; nima pa nikjer pomočnika, temveč je zgolj sam na se vezan. Edino v spešnem nestranskarstvem združenem poslovanju je rešitev obrtnika. Na obrtniškem večeru spojile so se vezi spoznanja in tovarištva ter se je vsadilo seme za nadaljno delovanje zveze in zadrug. Prihodnji obrtni večer vršil se bode prvi pondeljek t. j. 6. decembra v Ljubljani, h kateremu se vabijo tudi deželski tovariši obrtniki.

Državna podkovska šola v Ljubljani. Obvezni polletni tečaj na državnih podkovski šoli v Ljubljani se prične dne 1. januarja 1921. Za vstop v tečaj je vložiti na vodstvo državne podkovske šole v Ljubljani do 10. decembra 1920 prošnjo, ter ji priložiti: 1. rojstni in krstni list, 2. domovinski list, 3. zadnje šolsko spričevalo, 4. učno spričevalo, 5. ubožni list in 6. npravstveno spričevalo. Pouk v podkovski šoli je brezplačen. Učenci dobivajo redno državno podporo ter imajo prosto stanovanje v zavodu, skrbeti pa morajo sami za hrano in potrebne učne knjige. Poleg podkovstva se poučuje ogledovanje klavne živine in mesa.

Nova tovarna v Virovitici. Ker so stroški za dobavo iz inozemstva in uvozna carina tako visoka, namerava Josip Zimmerman v Virovitici osnovati tovarno za proizvodnjo tkzv. massenartikelov iz lesa in kovine, kot so okovi za pohištvo, okna, vrata, postelje, galanterijsko in drugo blago. Ker tovarn te vrste nimamo, bo imelo podjetje gotovo lepo bodočnost.

Knjiga »Podkovstvo«. Pouk kovačem in konjerejem, (135 strani, 104 slike, cena K 45—) se lahko naroča tudi pri živinozdravniku Lovro Tepina, Ljubljana, Poljanska cesta 59. (Drž. podkovska šola.)

Namen, razvoj in organizacija obrtnega in strokovnega šolstva drugod in pri nas. Spisal Michael Presl, profesor na drž. obrtni šoli v Ljubljani. 1920. Založil urad za pospeševanje obrti kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani. — Natisnila »Učiteljska tiskarna, Ljubljana. Obsega s »Kazalom«

in »Literaturo« vred 60 strani. Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani je napravil z izdajo zgoraj omenjene knjižice zelo koristno delo v vsakem oziru. Knjižica bo izvrstno služila v informaciji vsem obrtnim, industrijskim in trgovskim krogom kakor tudi ministrstvu za trgovino in industrijo.

Profesor Presl nam v »Predgovoru« pove, kaj je nameraval doseči s svojim spisom, namreč podati le sliko:

1. kak velikanski pomen pripisujejo druge države obrtnemu šolstvu, in

2. kako naj se poprimemo mi tega važnega dela.

V ta namen je v drugem delu celi jugoslovanski javnosti začrtal nekaj smernic, ki so se po izkušnjah v drugih državah izkazale kot najboljše. V »Uvodu« povdarja veliko potrebo po kvalificiranem delavstvu in to pa moremo dobiti le iz obrtnih, strokovnih šol, strokovnih tečajev itd.

Profesor Presl je vsebino svoje pobro pisane knjižice razdelil v dva glavna dela. Po »Predgovoru« in »Uvodu« nam v prvem delu podaja »Zgodovino, razvoj in organizacijo obrtnega šolstva v posameznih državah«, kakor v Franciji, Angliji, Belgiji, Švic, Nemčiji, Rusiji, Ameriki (Zedinjenih državah) in bivši Avstro-Ogrski monarhiji. Prvi del nam pravzaprav že pove in pokaže, kako malo in slabo je pri nas poskrbljeno za didaktično pospeševanje obrti in za izobrazbo delavskega in obrtniškega stanu v primeru z drugimi državami.

V drugem delu nas pisatelj natančno seznanja s pomanjkljivostjo obrtnega šolstva v naši državi. Pisatelj nam daje tudi navodila in smernice, kako naj ta veliki primanjkljaj izpopolnimo in se te težavne naioge lotimo, kajti ravno na obrtnem polju nas čakajo v najkrajšem času jako težke naloge, ki pa se morajo nujno izvršiti.

Prave obrtne šole smo imeli dosedaj le tri, in sicer v Ljubljani, Zagrebu in Splitu, Strokovnih šol je nekaj več, toda skupno število tudi ne presega 16.

Veselo dejstvo je, da se je ustanovil v Belgradu industrijski obrtni muzej, a dosedaj je bil v tem oziru najpomembnejši »Dalmatinski deselni muzej za narodno umetnost in obrt« v Splitu.

Profesor Presl nam nadalje razvija misli o upravi in programu obrtnega šolstva ter nam v teku svoje vestno sestavljene razprave poda tudi splošna načela za organizacijo te šolske panoge.

Od splošnih načel preide potem še k posebnim načelom, predlogom, mislim in nasvetom, ki naj bi se pri organizaciji našega obrtnega šolstva upoštevali kakor centralni obrtni zavodi (za domačo industrijo), učila, preiskuševališča, strokovna literatura, izobrazba strokovnega učiteljstva in študijske ustanove v svrhu nadaljevanja in izpopolnitve obrtne (strokovne) nabrazbe. Na koncu nam poda še kratek pregled strokovne literature o obrtnem šolstvu, ki pa je seveda v prvi vrsti francoska in nemška.

Dasi nisem nikak strokovnjak v obrtno-strokovnem (šolskem) vprašanju, vendar mirno trdim, da nam bo prof. Preslova razprava dolgo časa služila kot podlaga pri študiranju organizacije in reorganizacije našega bodočega obrtnega šolstva. Razprava nam v kratkih besedah pove vse, kar so druge moderne države že kot praktično dobro preizkusile oziroma uvedle na obrtno-šolskem polju. Prof. Preslov spis bo nudil dosti snovi in zrna v tej smeri in služil kot načrt za razne obrtne konference. Zato knjižico vsem obrtnim kro-

gom toplo priporočam, naj si jo nabavijo ter jo pridno čitajo in študirajo. Spoznali bodo, kako mali in slabi smo še na polju obrti in industrije.

Urad za pospeševanje obrti naj pa bi priredil po vseh večjih trgih in mestih predavanja o potrebi strokovnega obrtnega šolstva. Za predavatelja pa naj bi naprosil g. prof. Presla, kateremu je obrtno (strokovno) vprašanje vsled proučavanja strokovne literature) najbolj znano. Jugoslovanski obrtni, industrijski in obrtni krogi — bogataši — milijonarji, naj pa bi po ameriškem načinu na svoje stroške ustanovili nekaj prepotrebniških obrtnih šol. Dr. V. R.

Izdajatelj konzorij »Obrtnega Vestnika«.
Odgovorni urednik Engelbert Franchetti.
Tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

Med slovenskimi obrtniki najbolj razširjeni list je „Obrtni Vestnik“. Zato inserirajte v tem listu.

Toaletno in brivsko milo

!! na drobno in debelo se dobiva pri načelniku brivske zadruge v Ljubljani, Dunajska cesta 20. !!

Zavod za tehnične in elektrotehnične naprave 3, 12—5
Vojnovič & Cie - Ljubljana
Wilsonova c. 22, se priporoča.

Arhitekt in stavbenik
VILJEM TREO 16, 10—4
stavbeno podjetje.
LJUBLJANA, Gosposvetska c. 10.

ANTON TONEJC & Comp.
Glavna zaloga Rogaške kisle vode za Štajersko
In Koroško vedno vseh vrst v zalogi.
Kupuje in prodaja vse vrste deželnih pridelkov.
Maribor, Mlinska ulica št. 23. 14 12—4

Naročajte
Obrtni koledar
za leto 1921.

Pravi firnež

v priznani najboljši in zanesljivi kakovosti.

Vsers te I : : suhih in oljnatih, bare za obleke, mavec (gips), mastenec (Federweiss), ameriškansko strojno olje, prašno olje, karbolinej, steklarski in mizarski klej, pleskarske, slikarske in zidarske čopiče, kakor tudi druga to stroko spada -- joče predmete --

ima še vedno v zalogi tvrdka:

Medic, Rakovec & Zankl
družba z o. z.

Preje **A. ZANKL sinovi,**

-- **Ljubljana.** --

Ceniki se sedaj ne pošiljajo.

12, 11—6

I. in največja Jugoslovanska tovarna za barvanje, kemično čiščenje, pranje in svetlo-likanje perila.

➔ **Barva** vedno vsakovrstno blago,

➔ **čisti** obleke,

➔ **pere** vsakovrstno perilo in hodi brezplačno na dom iskat,

➔ **svetlo lika**

ovratnike, zapestnice, srajce. 9, 12—6

Jos. Reich.

Tovarna: Poljanski nasip števil. 4.

Podružnica: Šelenburgova ulica 4.

Poštna naročila se točno izvršujejo.
Nujna dela se takoj izvršujejo.

M. KUŠTRIN

LJUBLJANA

DUNAJSKA C. 20. — TELF. 470.

PODR. MARIBOR

JURČIČEVA ULICA 9.

PRIPOROČA
PNEVMATIKE ZA AVTO
IN KOLESA, TER VSAKE VRSTE
GUMIJEVIH PREDMETOV, ISOLIRANE ŽICE
ZA ELEKTRIČNO NAPELJAVO IN ELEKTROTEH-
NIČNI MATERIJAL PO NAJNIŽJIH DNEVNIH CENAH!!!!

1, 24-4

10 12-6

MATIJA PERKO

stavbeni in pohištveni mizar v Zg. Šiški
15 pri Ljubljani, Celovška cesta 12-6
porablja v svojem obratu samo najboljše blago.

Izvršitev točna. — Cene zmerne. — Za izvršena dela se jamči.

JADRANSKA BANKA

Delniška glavica: K 30,000.000.—. Rezerva nad K 10,000.000.—.

Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Ljubljana, Metkovič, Opatija, Split, Šibenik, Trst, Zader.

Ekspozitura: Kranj. **Brzovjavni naslov:** Jadranska.

Sprejema: vloge na knjižice, vloge na tekoči in žiro-račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Rentni davek plača iz svojega.

Kupuje in prodaja: menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja: čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predujme: na vrednostne papirje in na blago ležeče v javnih skladiščih; daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema: borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

7, 13-6